

ცისკარი

რომი ჰირველი

1859

გებრუალი: წიგნი მეორე.

რადება თსულებათა:

- I. — ლექსები, სსუა ჭ სსუათა, თანმედ-
როეთა მწერალთა. . . . . —
- II. — მოთხრობა. . . . . ს. აბუჯაძისა.
- III. — წიგნი ვახტანგ მეფისაგან მიწერი-
ლი, ქრანციის ელხთან. . . . . ვახტანგ მეფისა.
- IV. — სიტყვა, ნათქვამი საქართველოს
ვიკარის ეპისკოპოსისაგან. . . . . ნათ. თ. გ. მუხრანსკის
- V. — სსუა ჭ სსუა ანბანი. (ნახ. მეორე გვერდზე.)

რეილისი.

გერესელიძის ტიპოგრაფიაში.

კ ა ლ ა მ ი

-9-1887-

ძოღი ჩემო კალამო!
ღრღი არს მოგესალამო
ჩ შენით შევიძახდო
ჩ ყოყოთა გულის ძაღამო!

ვეთილი ხარ ცაოამდის,
ბორბოტი ქვესუნელამდის,
ყუძმითო გელთო მახვილი,
ძარბაღითი მკვლეელი ძარბადის!...
მაგრამ შენვე კალამო
უნდა მოგესალამო
ჩ შენით შევიძახდო
ჩ ყოყოთა გულის ძაღამო!

ღარბი გარდაქმნი მოაგრად,
დიდებულთი კუთა ვხანს ბრად,
ზოგს მოაჩვენ ღობინითა,

შიგს ჰდენ ცრემლთა ღვანად...
 ოხ, მუხონთი ვაღამო!
 რად მსურს შიგესაღამო?
 ჭ შენათ შევიძნადო.
 წყნულთა ვუკის ძაღამო!

შწარე ხარ ვით ნაღველი,
 ხან ნაკვრის სიღვბოს მსძვლია;
 ხან ცეცხლთა სითვ შირითა,
 ვითარ ღვირის ველია!...
 მამ ვითარად ვაღამო.
 ძაღამის შიგესაღამო.
 ჭ შენათ შევიძნადო.
 წყნულთა ვუკის ძაღამო!

სიმკარით ჩხარსა დარავ,
 ძაღამ ზრუბ-ცათა ფარავ,
 უძრავ მღონეტი შიძრავ შვითვ,
 სითველს ვით ცარი ცარავ!...
 ვით ვაგბედო ვაღამო.
 რამ შენად ვესაღამო.
 ჭ შენათ შევიძნადო.
 წყნულთა ვუკის ძაღამო!

ძაღამ ჩუშნის ცხივრებინს,
 ვითვლია დიდება სითველის

შენ ხარ & შენვე ძლივინს
 წამსვე გარდაქმნა ყოვლიანს!...
 მამ ასევე შენ გვლმდო
 ჰგონი ანს მოგესალმდო
 & შენათ შევიძახდო
 წყურყუა გულის ძეგლმდო!...

თ. ა. მჩახველია...

მ. ქო. ას.

ცრემლითა მანა ნუგეშა.

(მალაქურათ.)

მოღვთოვენ ზვარია, მოქცეს მდინარე
 ცეც ფრით ხმურითს თნი მხრავ მდგომარე
 გვდინარე წყლისკენ მ.ს ნება ქვით
 ყური აღუდგება მდინარის წყლია,
 ყური სიძვირით ზვარია გვავლებს;
 ყნებურ ცრემლია ქვით ან ძლივით
 თნი ხვდელყოთ თვლით აღვრება
 & მის სიძვირად მოვას წყვინთვით.

«ღამემსხვინა გუთი & ეს სიძვირით»

შეიქნა ჩემი სული ცარიელი;
 ზედნიერება აღარ მძიქს ქუსყნით
 გათავდა, რაც მხვდა ჩემ წილით, მხვედრათა.
 დედავ წმინდაო! ოხ, ღმრის მძობელიო!
 წარბილე შენ მე, ნუგეშსცემელიო!
 ზედნიერება აწ წყით სოფლიასა
 ვცანი ყოველი ვადგე გათავდა,
ესტოცხლე ცხოვრებით ამ სიტოცხლიასა
 ვიფიქვ ზედნიერ, ვადგე მიყვარდა.»

— «აფრქვევ ამით ცრემლით ნაკადულსა,
 შენი სიტოცხლე მით სოფლიას ვერ იხმენს
 მათხარ მე, შენსა ვუყლიასა წყნაყლისა
 რა გაამთავლებს, რაა მოგინჩენს
 შემდეგ სიყვარულით სიტკბოებისა?
 მათხარ ჭ ყოველს ვუვლიე შენიუსა.»

— «ნება მომეცა ვგრე ყრბებთ
 ვლვარადე ჩემს ცრემლებს შეყმბრომელით,
 იყნდ არ ყმბოდეს თუს ცივსა სოფლიას
 ჩეს სიყვარელს ჭ ვუყლიას მეგობარს.
 შემდეგ სიტკბოებს ჭ აღტაცების
 იწით მძვინიერის სიყურაყლიას,
 შემდეგ დიდ ვრძობით აღურთოვანების
 არას წამელია ჩემის წყნაყლიას,
 არს ყმბოლესი ზედნიერება

რითაღა ცანჯევა ჩემს გულის ნელოდება. —
 ეგ — ცრემლიანი ჩემი. — მათ შინ უგემს ვგრძნობ,
 მათ ში წარსულის სიტოტხლითი ვცხოვრობ!

თ. ილია ჭავჭავაძე.

თებერვლის 15
 1898 წელსა.
 ს-პეტერბურგს.

განა უნდა მოგვედე?

ვითა უნდა მოგვედე? მიმელიოს ძალი!
 ლაშქარის მშგავსად, ვიქმნე გამქრალი? —
 უნდა დავტვირ ვეკლოყათა მოხება!
 მიმელიოს გრძნობა, მასთან გონება,
 თავისუფლოება, აზრი, სურვილი,
 აღარც მიქუნდეს ქალი, ცრუობის წყურვილი!
 გამოვესლმოდ მწრავლი ამ სოფელსა,
 მძათა, მეგობარი, თუთ ჩემს მშობელსა
 ჭ მათევე საუთავს მეტად ბნელი ქმნაყისა,
 სადა მეყრების მიწა მე გულისა!...

ვითა უნდა მოგვედე? ვიცვალთო ყვითლად?
 როდესაც როდე, ჩ' ვლვივი წითლად.

აჲ ვარ ჭ ვსყნთქავ კარვის ჰაერით,
 ვხარობ აღსავსე, ვეთიღთა ერთი. —
 მესმის მნათობთ ხმა, ნაზი ჭ ტყბილი,
 ავრეთვე მათი ოხვრა, გმინილი.
 უცვბ მოძივალს ამ ღროს სიკვდილი,
 მოძანამგლის, ვიქმნი მყის ფერმიხდილი!
 სად არან მაშინ სატროფონი მძანი;
 სად არან მცნობნი, მოყვასნი, დანი.
 რატ უნდ უყვარდე, თაგს ედვისთ ზარი,
 შიშით გარბიან, ვეწვარ რა მკუდარი!...
 რადგანც მოკვდევი, ვგრძნობ დადუმებას,
 მამ ჩემს საყვარელს, ვეტყვი ზუნებას:
 არ ხარ მის შემდგომ ჩემი მოძობელი,
 არცა რა შენი, ვარ მე მტროფობელი.
 რადგანც ვუტყვევ აჲ, მე ყოველისა
 ჭ მივალ სოფელს, გგერ უძნობელსა.
 მარამ მერწმუნე, არ ვემდურები
 დედა მიწასა, თუც ვუძღოურდები.
 მხოლოდ შევთხოვ მყოს, მკვდარი ამხანაგი,
 მეც შემითვისოს, მომცეს ლაგა.
 დაეხსენ ნავი ჩემი დაებას
 მუნ, სად დამტყვევებს, უძრავ არსებას.
 რათა ვუპარვიდე, ერთი ოდენ ძვალსა,
 ვცანი ჰპოვებდენ მხოლოდ ჩემს ძვალსა!

ვით უნდა მოკვდე? ვერ ვსჭვრეტდე მძას?
 ზედ დამტიროდეს ვერ ვსცემდე ხმას?

მუნ მეგობარი შეუბრებოდეს,
 გულისა მს ცეცხლი, მოედებოდეს
 ჭ მე კი ვიყო, ხმა ვაკმეტელი,
 მასუხს ვერ ვსცემდე ქანც ვაწყვეტილი?
 მაშ ღვბორონ სრემონი, ღამესა ბნელსა,
 გარნა ვი სთხოვდენ ცხიზნებას მსხველსა.
 დაეხსენ ქუასა, ჩემსუდ მდებარეს,
 ხმონ სიტყუა მწერნი, მეულოდენ გარეს.
 მაინც მწოლონო სწყალი მკუდარი,
 ვაქნები გულო-გრილი, მუნჟი ჭ წყნარი.
 ვერც გავსცემ მასუხს მაშინ ჩემო მტრობოა,
 ვერცა უსმენ მათ, მწყხარეთი სმობოა. —

ივ. კვრესელიძე.

კატ.....

არ გეტყუვი თნებით, ქართუველიო ქალიო!
 რომ გშენის რიდე ღრუბლივბო მღელოვარე,
 რომს მოწყებილი ნაზად მგლოდმარე,
 ვრილოსა საღამოს აწყებ შენ მშენს!...
 შენნი მხილოველნი ვარდნი სჭკნდებიან
 ჭ ცის მნათობნი მყისვე ვროებიან:
 მოვარე ვამათობს შენსა სატებას
 ჭ შენნი თვალნი, ორნი ვარსკვლავნი,

შვენებთი სავსე ყმის მამკლავნი,
როს გამობრწინვენ კრიოლოთი სინაზითი,
ვინ არ შეიძფრვენ ცროვიბისა ალითი!...

ლოკა ახარლოვი

ქორი ზ ბუ.

მწყაზარი ქორი მალაოს ქედს-მშვიგრი
შემოგდომოდა,
მუნვე კლდის პირსა გვირაბი ბუ იჟდა
იჭყეიტებოდა,
ბრჭყალით ვორსნი ებყრნა ნაშოვნი, - მამლარს
სხუც ლოკმა რჩებოდა;
ქორი მის ყხვსა საზრდოსა, ჰკვირობდა,
ეკითხებოდა:

თავდიდო, თვალი ჭყეცო, ყურ-ლქვიტო!
თითქოს შენ ზრძობას გწამობენ?
მაგდენს სად ჰძობობ! ვინ მოგცა? ჰსჩანს
ქურდობ, ქურდსა ვითმობენ?
გულთუ ბაიყუმად ვიხმობენ. ვერც ჩემებრ
მწყაზრობ... გაცნობენ.
აჲ შენ მამლარს-სხვაც საზრდო გაქვს; სოლო
მე მშვიგრს?... მკიცხობენ:

შენ აქ მარტოდ ჰხი ქეიჯობ.-მე შეუბანან
 ბარტყენი, მძივრობენ
 თუცა მოკლე მიღმო, მთა-ბარი, საზრდო არ
 შემხვდა,-მით მგომობენ
 'ისგან არს? შენებრ მოიბს, — ჩემებრს არა
 რას მწეობენ? —
 ბედია? თუ სხუა მიხეზი? მითხარ: რას ჰჳი-
 ქრობ, რას ჰხმობენ?

ბუმი უბასუბა: — მწეაზარო! ნუ მიწევენ
 მოხსენებასა:
 შავ გვარს შემთხვევას ბედს ვარქმევთ,-ზოგ-
 გერა გჰსცდებით ნებასა,
 ბრძენნიც, ჭკვიანნიც, შენებრნიც-ჰმთახდეს
 არ ერთსა უნებასა;
 ხოლო ჩემებრნი? თუღესმე ჰპოვენ ბრძად
 ბედსა.... ქებასა.

ბედსა იცყვიან ძველი ღროთივან: «ბრძა
 ყრუა მისაწყდომელი,
 «ცდა მისი მოწასევრვა, — რის ღრო არს
 მისდა მდომელი;
 «ყველა ღროს ჰმონებს, ღრო ითვლის,
 ღრო არის დაუდგრომელი;»
 ვარცხს ნუ მომტაცებ... ნუ ვიკვირს: ვინც
 წახო, სად, რის მუკობეღლი.

ქორმან სიქეა მეგით ვაღაწყდა... შენ
 თუთონ მეტყუვ: ღროებას?...
 ნათლად ჰსჩანს: შენის საზრდოთი, რუგებიან
 აწ ჩემს ბედობას!
 სიტყვით ბრძნულებრ ჰსჯი... არ მიწვევ?
 გეძრახი ჰყრა-ძვირობას,
 ამაღ ჯორს გტაცებ,-შენ დავთომოზ, ვეგერ-
 ძალვი ბაიყუქობას. »

ქორი გაურინდა საშოვრიო, ზუ დარჩა
 ბაიყუქობით.
 ვინმეა? ვისის ბედობით, თუსებით ანუ სწეობით?
 მწყაზრის ტაცებით, დათმობით, მამღრისა
 ჰყრა-ძვირობით?
 სოჯლბდ ვინ ვიცით: ვინ, ვის, სად? რა
 შეხვდეს უძთა ღროებით.

თ. ალ. ჩიქოვანი.

ახალ გამოჩენილს მშვენიერებას

ვინა ხარ ეჭა მშვენიერო, გამოჩნდი სითა,
 ხარ ამ ქვეყნისა, თუ ციური მოჭურინდი ცითა,
 შენის მხერითა აქამომდე, ვინ დასტკებობდა,

და თუ ცის ქვეშე, შენით ტყუროვავ, განბ-
 რწყინდებოდა?
 ვინა ჰგალობდნენ, შენს შევენებას, ცასა ციგ-
 რნი,
 თუ ფეხთ-მოდრეკით, განკვრევით, აქ ქვეყ-
 ნაგანი?
 ხარ ანგელოზი, სამოთხილამ, გამოფრენილი
 ჩვენ საბრძლოთა, დასატკბობლად, აქ მოგ-
 ლენილი?
 ან თუ სატანა, ფოფოვებითა, მოგგზავნა
 ხმელად,
 მოგცა შევენება, გარდმოვადლო, გულის
 სავნებელად!
 ან ხარ ასული, ამ ქვეყნისა, ვით სხუა ასული!
 მაგ ლამაზს შეკრდს ქვეშ, როგორც სხუაა
 შენც გიძვერს გული?
 ანა მაშ გვითხარ, ვით შემკულობარ ვგრე
 მდიდრული,
 გარმონიითა, სიტყუროვითა, შევენებით სრული!
 ვინ ბედნიერმა, სად ჭროგორ, ვგრე აღვზარდა!
 ან ვისი თვალი, შენით მოვრბლი, მარად
 გიძვერდა!
 აღმოსავლეთისა, ყვავილით შუა, თუ გაიძალიე
 ან თუ ჩრდილოთი ხარ, მწყუდლადს სტყუქსე,
 მოხველ აქ ძალიე, —
 მოგესალმებით ნათლის გულით შენ შვე-
 ნიერსა;

შენც გაუღიძე, სიმშვიდითა ძველსა ივერსა,
 ხალც ბუნებაჲ, დიდებულოთი ზღუდათა ჭ ბართა
 შესამკობლოთი ფრიადლონი წინ აღუძაროა!

ხალც შიათი წვერნი, ცისა კიდეს, ებჟინებინან,
 ვეღონისა მარად, ყვავილოებით იძოსებინან
 ჭ შათხედ რბინან, წაღკოცთ შუა, წყაღონი
 მცინარნი:

აქ სიყვარულსა, შტკვენენ მარად, ბუღბუღონი
 წყნარნი;

რა ფუფუნებით, ზამთარ, — ზაფხულს ვარდნი
 შლიდობენ!

ღიმიით ზეჭირი, დღითი ნამი, მასხედ
 ხარობენ.

აქა ცა არის, ლოურჯი, წმინდა, მნათი მარად
 ეამს,

აქა დავითი ჭ თამარი სულსა კიდევვე სწამს!
 აქ რუსთავლისა ლექსნი კუბლად, შტკობენ

ყურსა;
 აქა ისმენენ, ბესივისა, მღერას ციურსა.

თი ხელ მოხვევს; მაშ აქ მყოფნა, თუ მო-
 გეწონა

გაგაშლითი გულისა ფიანდაზით, შენთ ფერ-
 სთა წინა!

იყავ შვენება, ნეტარება, ივერიისა,
 იყავ ჩუწნოვსა, ცითი ვარსკვლავი, შუქი
 მოვარისა!

მ ო თ ხ რ ო ბ ა .

ერთი ახლი გახდა მოგზაური საველიად
იყოლიანე, შემდგომ რაოდენთაჲსე საველიძე-
ფოი ჭ ქალიძეთ ნახვისა, მივიდა საურბანგეთში
ღ სხუთა საგნებთა შორის ნახა მონასტერი
კარტვეზიანთა, სადაცა სასაულობელედ დაინახა,
რომელი ერთი კაცი, თვისრად ჩაცმული
სთხრიდა სამარეს. იყოლიანე რა მიუახლოვდა
მას, იტანო რომ ის კაცი იყო ახლად ნაკურ-
თხი ბერი.

რას შერებთი მამო, ჰკითხა იყოლიანმა,
ვისთვის სთხრით ამ სამარესა?

ჩემთვის, შვილი ჩემო, მიუგო ბერმა, მე
მინდა რომ მხად მქონდეს საულ-ბუი, რადგანც

ვერძნობ ჩემს შიგე მიცვალებასა ჭ ვიდევს
რომ არ მოგვედო, მაინც მე ცოცხლად აღარ
გნაცხ ჩემს თავს, შემდგომ მისა, რაჟღა მე
გარდამხედია ჭ ამის შემდგომ დაუწყეო
ბერძან იუჯიანს მოთხრობა თავის ისტორიისა.

«უხარგებლო იქნება თქვენთვის ცოდნა
სახელისა იმ მხარის, სადაც მე დავიბადე ჭ
ადგილისა სადაცა ვსცხოვრებდი. მუდმან
წელიწადმან განვლო შემდგომ იმ შემთხვევისა,
რომლისაჲც მე ეხლა მსურს თქვენ-
თვის მოთხრობა; მაშინ მე ვიყავ თუდა თა-
ხის წლისა.»

«მე ვიყავი მდიდარი ჭ მომომავალი
ჩინებულის გვარისა. ვერ შეუსრულებელი
სწავლისა ვაკერთე სოფელში. მე ვვიძრო-
ბდი, რომ არა რახა არ ძლიყდს დაბრკო-
ლება ახალიგამდა ვაჲსა, რომელსაჲც აქუს
მეგარი ხსიათი ჭ შეუძლია აღსრულება
მიცემულის პირობისა. პირველითა შემთხვე-
ვითა უმეტეს დამარწმუნეს მე ამ ჰაზრში.

«ერთი გაზაფხულის ისყიდებოდა სოფელი
ახლოვს დედის ჩემის სოფლისა, რომელიც
ვიდევეს იყიდა ღენერადმან. არც მე შენახა
ის ღენერადი ხშირად, თუდესც ვიყავ ყმა-
წვლით. ის იყო ფრიად პატიოსანი ჭ წარ-
ჩინებულთა ვაჲთა. მე შევინა, რომ მას ყავ-

და ცოლად რომელიმე მარტლის ქვრივი, რომელსაც შეეძლო მუსხიჯობა, მარტლისა და ახსტრულის ომებსგე და მისთვის ყუბრო მისწოდდა, რომ ზვერა კმაყოვილება შეეწებოდა იმათი მესობლობისაგან.

ოქვს უწყით, მოწყდელი გელმწიველი, რა არის ეს სოფელი, უწყით ყოველივე სოფლიაური ჩვეულება: ჩვენ არ ძალივკიდებებდა სხვასა სავუბრებისა, რომელიც ვეყთვნის მხლოდ თავის შემკვდრეს; უწყით ავრეთვე, რომელი ეს სოფელი ნებას არ გვძლივებს სხვას ცოლით ვეჭმარის შექონობას, რომელიმეც მღვომრების ყოველივე ქმრის ნეტარება და ზედნარება. შემდგომ იმა წყობისა, რომელსაც ვნახე მე ღენერლის ცოლი ვაროლიანა. ეს იყო იმისა სხელი, მე დამავაწდა ცუდი ხსიათი ღენერლისა, დიდება, რომელიც მოძობელი იყო მისგან მან, რომელსაც ჩვენ ვყრეთ ვიყოვებოდით ავანში, ოცა წყრული რომელიც მან მიიღო მამან, ოდესაც ჩვენ ვმწოდით დედის მუძისა ჩვენის, დამავაწდა ყოველი ესენი მისთვის, რათამცა შევიქნა მხლოდ ერთი სავანსგე: შექნოდა ვეჭმარა ვაროლიანასთან.

სამკლობელი დედის ჩემისა, როგორც მე ყუვე ვხიქვ, იყო მირის-მარ ღენერლის

სამჯურობელითა, ეს იყო მიხვნი ჩემი
 ხშირად მისვლა-მოსვლითა მსთან. ღვინავის
 ძალიან შეყუყუარდი მე ზე შევიქენი ვარგა
 მეგობარი მისი, ვარნა უმაღლურმან, მე ამა
 მის მეგობრობაში-გვპოვებდი მხოლოდ სა-
 მუალობასა, რათა მქონოდა მის ცოლითა
 ვაჟმარი.

ვაროლიან იყო თრსყლოდ ზე მხინდა
 რომ ღვინავლი უმეტეს აშპარტავობდა თავის
 მეობადის შემკვდრიითა; ვიდრეცა ყოველითს
 თავის მოგებულის ომებითვან ზე ამისაგამო
 მას შეყუყუარდა უმეტესად იგი, ხოლო რა-
 აცა შეგების ვაროლიანს, -იგი იყო ესრეთი
 ცოლი, რომელიცა არა ფიქრობს არა ზედ-
 ნიერებას თავის ქმრისას, პირმოთხრობით ჩიკე-
 ნებს თავს, ვითომცა ყუყარს მას იგი. რათ-
 დენ ამ ხარად გაჩყობილვება იყო მათ შო-
 რის, იმოდენი სხუა ზე სხუა პირმოთხრობა
 ვაროლიანსი მე შევნიშნე ზე სრულებით
 დავრჩემუნდი, რომელი ვაროლიანს არ ყუყარ-
 და ქმარი თვისი, ვარნა მე ძალიან ვჭკვი
 ვიყავი, რომელი ჩემს მსახურებას ზე პატი-
 ვისცემს მიიღებდა ვაროლიანა, თუცა კმა-
 ყოფილვებით, ვარნა ციკად. იგი არ ცდილო-
 ზდა ჩემთან ღაპარავს, რომელიცა დაძტვი-
 ცებდა, რომელი არა ვპოვებდა ჩემში კმაყო-
 ფილვებას ზე არცა სურდა მას ჩემგან განშო-

რება, რადც ამტკიცებდა, რომ არ მბოვებდა
 ჩემში სმძიმარი ვაღს.

ამ სახით ვანჯიორ ზეზხულომენ. ჩემი სუ-
 ბიუქი სიყვარულია შეიღვალა ნამდვილი სი-
 ყვარულიად. ვულოგრილობა ვაროლიანესი იყო
 მიზეზი ჩემის სჩხსუბრად გამოთხოვისა მის-
 გან, მე მივიღე ესე გვარი გამოთხოვა
 ყოვლის დონეს მივბით ზე ამ გვარად: რად-
 ვანც მე არ შემეძლოთ პირის-პირ გამოცხადება
 სიყვარულისა, ამისათვის მე ვაგებდე მასთან
 წიგნის მიწერა. ერთხელ სლამოს, მე შევა-
 ხვიე პეტროს ბარათი მის ხავერავებში, ზე
 როდესც დილით მას დაიწყო კერვა, მე
 (ჩუქით) მძღვიით, უცქერდი თუ რას ცტყო-
 და იმა წერილსედ. მე დავინახე, რომელი მან
 დახედა ადრესსედ ვაუწითოლებლად ზე უკუ-
 რად ჩაიდვა ჟიბებში. ამ დროს ნახად ვაი-
 ლიმილიეს მისმა ტყჩებმა.

მხოვლია დღე ვატყობდი, რომ ვაროლი-
 ნეს უნდოდა ჩემთან ღობარავი, მაგრამ მე
 ვემძღვიებოდი. სლამოს ვაროლიანა ზე სხუნარ
 როდენიმე ქალები იხსდნენ სტოლის ვარ-
 შემო ზე ველსაქმობდნენ; ქმარი ვაროლიან-
 სივი ვითხულობდა რადცა უყონადის; მე
 ვიგეფქი ზაღის ვუთხეში ზე მძღვიით უც-
 ქერდი ვაროლიანეს მოქმედებას. შევატყვევ
 რომ მის უნდოდა ჩემი დაძახება ზე დასხარული

დამიძახა, ზე შითხრა:

— გთხოვთ დაძინებოდით ჩემი ცხვირის-
სახორცის ყურებისათვის ორა ასო: ს. ზე ?

— ბატონი ბძანდებით, დიდს ვძაყოვთ
ლოებით ყუბასყბე მე. ამ დროს ადგა ერთი
ქალი ზე მის აღაგზედ კაროლიანს თხოვნით
დავჯექი მე; მან მოძეა ვალოში.

მე არა მძექს ქალბატონო ჩემო ქალაღდი
მიუგე მე. აა ქალაღდი შითხრა მან, ზე ამ
სიტყვით მოძეა ბართი შეხვეული ინგლი-
სის ქალაღდი. მე შეგონა, რომ იგი იყო
პასუხი ჩემგნით მიწერილის წიგნისა. ამ დროს
კაროლიანა ადგა ზე ყნდოდა წარსვლა, მაგ-
რამ მე გავჩერე ზე ყუბარ: მეუთარ ჩემო.
თქუს მოძეცით შეცთომით ბართი თქუსსა-
ხელსედ მიწერილი. ის მოვიდა სჩქაროდ
ზე გამომართვა რა ბართი, სთქვა: ახ! ეს
დელიჩემის წიგნია.

— ეს გავრძელებული მოახრობა იქნება
გჩვენათ თქუს მოსაჩყენათ, შითხრა ბერმა,
იქნება გიკვრსთ, რომ ამ გვართ სიტყვებს
ისმენთ ვსრეთის ვაჟისაგან, რომელიც წინ
ზე წინ ითხრის საულოვს თავისათვის, მაგრამ
რა ვქნათ, ჩვენ ყველანი ცოდვილიანი ვართ.

— ახ, გთხოვთ, რომ გაათათთ, მიუგე მე.
«მეორეს დღეს, ექუს საათსედ მე ვაძალვიდა
ღწერაღმან, შორთუღმა სანადიროთ. იგი

მითხვდა წაყილას იჯსთან.

ესრეთიან მოყულოდებელთან შემთხვევად ცოტად დამაუიქრო მე, მაგრამ სხე მისი შეჩვენა ესრედ წყნრად, რომელი ყოვლის ყუიქრელოდ მივიღე მისი თხრუნა ზ წაყუევი-როდესაც ჩვენ მოვემზადეთ თოთუების გასა-ტენით, ამ დროს ღენერაღმან დამიწყო ტქე-რა თვალგებში.

— რას ჰვიქრობთ ღენერაღო? ვკითხე მე.

— ღმერთს გეუიციებთ, მითხრა მან, თქუწნ გადარეყუნხართ, რომ ვაგებდავს ჩემი ცო-ლის შეყუარება.

— მე, ღენერაღო? მაყუეე ვანცუზურებით...

— ჟო, თქუწნ! არა ვნებავსთ რომ ვარ-დაგხდეთ...

— ღენერაღო! გეუიციებთ თქუწნ....

— ნყ ღაპანაკობთ ტყუილის ყუაღო. ტყუილის თქმა სკადრისი არ არის. პატრი-ოსხანი ვატი ჰპანდებთ...

— ვინ მოგახსენათ ესე, ღენერაღო?...

— ვინა?-ჩემმა ცოლმა! არ ვნებავთ თქვათ, რომ ისიც შემცდარა? დახედეთ, აი წი-გნი, რომელიც გყუშინ თქუწნ ვაყუზავენთ ჩემს ცოლს... ამ სიტყუით მან მომცა ქა-ღაღდი, რომელიც ვიციანი პირველ შეხედ-ვითვე ზ ოდესაც შემატყო, რომ მე ვერ ვხედავ მის გამორთმევას, მან შეკუყმში იგი

ღ ჩადგა თოვში. მერმე მოძვიდა კვლი ღ
 მითხრა: შუთი ჩემო, რადგანც შენი
 ტანჯვა ისეთია, როგორც შენ მიგაჩქვრია
 ჩემის ცოდნისათვის, მაშ შე ვიჩქევ, რომ
 შენ გაემკვარო ღ ნახო იტალია, ანუ ღერმანია
 ღ მოპრუნდე მაშინ, რადგანც სრულყოფით
 განთავისუფლებით მკ სიყვარულისაგან
 ესე იგი, რადგანც შენ დაივიწყებ ჩემს
 ცოდნს კართლინას.

ამ გვარის ჩივილისათვის შე მოვახსენე ღ
 ნერალის დიდი მადლობა.

რადგანც ჩემს დაპრუნდით სახლში, მითხ-
 ვა მან ნახვა კართლინასი. შე მივედი
 გამოსათხოვად კართლინასთან. მას ღ სხუ-
 თაც გაუკვრდათ ესრეთი მოულოდებელი
 მკვარობა ჩემი, ღენერალმან თვითონ გამა-
 ცილა მე; აქედგან უცდილობდი, რათა დამე-
 ვიწყა კართლინა, ჩემი სიყვარულის მი-
 ზეზი. »

შე ვმკვარობდი მრთელთა ერთი წელი-
 წადი: ვნახე ნეპოლი, რომი, ვენეცია ღ
 სხუანი. განკვრევებით ვატყობდი ჩემს თავს,
 რომელს ეს სიყვარული, რომელიც მეგონა
 საუკუნო, ყოველ დღე ცოც-ცოცა მავი-
 წყდებოდა ღ დასასრული შე მივახჩიე იქამ-
 დისინ რომელს უყურებდი ამა სიყვარულს,
 ვითარცა ერთს უბრალის შემთხვევას.

მე შემოველო სჯულისმცოდნეობის
სწავლის, მოვედი რა ღრუნობის, მომავლად
ნახვა ვარტყლის მოხსენებებს. მივედი ერთს
ახლოვდნენ ვაჟთან, რომელიც ვაჟთან
ფლორენციაში, ზე მას შემდეგ ესტუმრებო აქ
უბრე ვქსი წელიწადი არის.

შემდგომ ერთის წლისა მე მოვბრუნდი
სჯულისმცოდნეობაში ზე ამ მოვინახე უწიდელონი ჩემნი
ნაცნობნი.

აქ მე ვნახე ღრუნობის, რომელიც
იყო ჩემთან ფრიად კმაყოფილი. მან მოხიზა
ნახვა თავის ცოდნისა ზე დარწმუნებულნი,
რომელი მე იგი არა მიუჯარდა, წაველი
სანახად. შევედი რა იმის ოთახში, მე
ვივრდნენ სუბიექტი თხოვრება, კაროლიანა იმ
დროს სხელში არ იყო.

რამოდენიმე დღის შემდგომ, დავსვირბო-
ბდი რა, შევხვდი ღრუნობის ზე მის ცოდნს.

მე მივედი მათთან; კაროლიანა შეჩვენა
გზოდ იურო. მშვენიერად: ოდესეც მე ვავე-
ცან კაროლიანას, მაშინ იგი იყო ორსუ-
ლობისგან შეწყობულნი- ხოლო გზოდ მას
მოვბრუნებოდა თვისი მშვენიერი ფერ-ხორცი.

დაიწყო რა კაროლიანამ ჩემთან ღიაპარაკი
მე შევნიშნე მის ხმაზე რომელიმე გან-
სხვავებით პატრის ცემა. მე ვგრ-
ძნობდი, რომ ველი მისი ძრწოდა ჩემს

ველში. მე შევიძინე ყოველი სხეული ზ
როცა უცნაოდ შევხვე მას შინის შინ,
შენ ვერ გაშიშროთ თავლები.

ღენწილია მიმიწვია მე თავის სოფელში,
სადღა შემდგომ ორის დღისა მადილად
ცოლითურთ. ვარნა მე ყური ყოხნა, მაშინ
კაროლიანამ დამიძახა ზ მიიხრა: გთხოვთ
წამოხვიდეთ. — ამოდენს ხანს მე არ გამეგონა
მისი ხმა, მე გავჩუქდი ზ ვკვირობდი კარო-
ლიანას ცვლილებას.

ამ დროს იგი მოუბრუნდა თავის ქმარს ზ
ყთხრა: — ახ, ძეგლი იქნება გონილი, რომ
მოწყენებთი ჩვენთან! სთხოვეთ, რომ წამო-
იყვანოს ერთი თავის მეგობართან, მაშინ
ყურთ კარგადვე გაატარებენ დროს.

— ეგ სრულიებით ძეგლი ნება არის, მიყ-
ვთ ღენწილიან!

— არა, მე მიმიცია სიტყვა... წარმოვხიქვ მე.

— რომელსაც ჩემთვის, იმედი გვაქვს,
დაუტყვევბთ, მიიხრა მე კაროლიანამ, ზ ამ
დროს შემომხედა ასეთის სახით, რომელი-
შიაც ერთის წლის წინათ მივსცემდი ჩემს
სიტყვებს. დასწრეთ მე მივეცი შინობა
წაყოლია.

როდესაც მე ვსცხოვრებდი შინაში,
ჩემთან სძირად დადილდა ემმანუილი, რომ-
მელსაც მე ვავეცან ულორენციანში; იგი

შოჯადა ჩემთან ერთად დღის წინეთი წასვლისა ღვინობითან ზე მკითხა თუ სად მივდივარ. მკითხვენი მკითხვენი და მკითხვენი მკითხვენი ზე უთხარა.

— ახ, მითხრა მან, მე თითქმის შემდგომად თქვენი ამხანაგობა ამ შემთხვევაში.

— თქვენ არ ხართ ნაცნობი ღვინობითან? გვითხე მას?

— არა, ველომწივენი. ერთს ჩემს მეგობარს უნდოდა წარვედგინე ღვინობითან, ვინა მან ველომწივენი ზე წავიდა ნორმანდიაში სემკვდრო მამულის მისაღებად.

აქ მე მომხატვრად თხოვნა ღვინობითან, რომელიმანც მომცა ნება ამხანაგის წამოყვანისა სოველიში ზე შევძირდი მას მეორეს დღეს წაუკანას.

მარველს სათხედ მეორეს დღეს ჩვენ მივედით ღვინობის სოველიში, სადაც კაროვითან, ერთად რამოდენიმე ქალუბით, დასვენდობდა ბაღში.

— ხედავთ, უთხრა კაროვითანმ თქვის ქმარს, ხედავთ, ჩვენს იყუთანს, უნდოდათ რომ ნება მიგვეცათ ამხანაგის წამოყვანისა.

სადღაცდ მე ვაჩვენე მარის-მარ კაროვითანსთან ზე ვაჭყობდი, რომ იგი იყო ჩემთან მეტად ხელისიანად.

ნახდითგვს შემდგომ ყავის დაღვესა,

ღენერალმან გვიხოვა ხალში გასეირნობა. მე მივეცა კართლიანს გელთი გელში ჭ მან დიდის კმეყოფილებით მიიღო ესე.

ოხ! რა მდგომარეობაში ვიყავ მ.მ.წ. ოდესეც კართლიანს ნაზი გელები, სუბყუად გადაჭდომილი იყო ჩემს კლავსზედ,

ერთის სექმისათვის ღენერალი უნდა წასული იყო მარიქში. შაიტყო რა ესე, კართლიანს გაეხარდა ჭ მე ვანბობდი, რომ კართლიანს უხარის ქმარის წასვლა მისთვის, რომ უნდა ჩემთან დროს ვატარებო.

ნახადილეგს ღენერალი წავიდა ჭ ჩვენ ყველამ ვაგატილევი იგი ოდესეც დავბრუნდით, კართლიანს ჩვეყულებსაძენ ჩამოაწვა ჩემს ძკლავსზედ. მე ვატყობდი, რომ გული მისი სძგერდა ჭ ვერ შევიტყვევ თუ რის ფიქრობდა იგი ამ დროს.

დღემ გაიარა ისრე, ვიარბა ერთმა წამმან. დასსრული ჩვენ უნდა წავსულიყავით თავთავის ოთახებში.

დასაწმუნებლად კართლიანს სიყვარულითა, მე ძაკლდა გამეგონა მისკან ეს სიტყვები: «მიყვარხარ შენ, მიყვარხარ შენ!»

გაგიჟებული სიყვარულითაგან შემოველი ჩემს ოთახში ჭ დავეგდე სწოლში, ვვიქრობდი; დღეს ანუ ხვალ, კართლიანს იქნებოდა ჩემი — ჩემი საუკუჩორდ.....

მე დაწვევი, მაგრამ არ შეძინებოდა. ავღეჟ, მივედი ფანჯარასთან ჭ ვაჯღე იგი. მშვენიერი. ღმე, ბრწყინვალეობა ვარსკვლავებთან ჭ სხვა სიმშვენიერე ბუნებისა ცხელთ გამოხეცავდა ჩემს მდგომარეობას. მე მღი-მღი ვახვიდა ადგილსა, სადაცა კაროლიანს ვღდა ფეხი ჭ ვკოცნიდა სკამსა, სადაცა იჟდა იგი... დასასრული მე დავანხე, რომელი შროვის სოცარს დიდს სხელში მხოლოდ თნი ფანჯარა იყო განათებული, ესენი იყო ფანჯარები კაროლიანს ოთახისა. —

მე გარდავაწვევი ბელიკონს ჭ ყუყურებდი კაროლიანს ფანჯარების ფარდებს.

განსაცუარებლად ჩემდა, მე, კაროლიანს თვლია მოვკარ: ეს ვიდევ არ დაწოლილი იყო, მს არ ეძინებოდა მისთვის იქნება, რომ ფიქრობდა ჩემგდ.

დიდხანს იღა იგი შეყურევევლად ჭ სჩანდა მღივი მიყურებდა მე, შექდგომ მსწრავლი მივარდა ვარებსგდ, რომელიც იყო შირდა შირ ავოშვებისა; ამ დროს მე მომეჩვენა რომ ვიღაც ეხვეოდა კაროლიანს. ყუცრად სამოელი გააქრეს ჭ მე შემხედვევლიმან ამისა, წავიქეც, ძლივსლა ვსყნაქამდი...

მე ვკონებდი, რომელი ესე ყოველი იყო სიზმარი, ვიყავ განიერებული ჭ განსაცუარებლი ყუყურებდი კაროლიანს ოთახის ბნელს

ფანჯრებს.

ისე მიყვარდა კაროლინა, რომ ყოველს ჩემს საცხოვრებელს, სულს & გულს მისთვის შევსწირავდი. გარნა იმ ურჩმუნომ გაუცანელიძან დამოკება მე, ამა & იმ სოფლად საუკუნოდ. ნაცკლად მისა, რათა ვილოცო სულთსათვის, მე მოვეკვდები კაროლინას ფიქრით.

გაათვა რა ესე მოთხრობა ბერძან, გაიხსნა გული & მაჩვენა. წარმოიდგინეთ! მე დავინახე მის ცანხედ რკინის ბერძენი, რომელსაც მეტად შეეჩუებინა იგი.

— ხელავთა? მიიხრა ბერძან.

— თქვენ მოჰკალით იგი?

არა, მე უყვარ მეტი: რათა შემეცყო, თუ ვინ იყო ის, რომელიც ეხვეოდა კაროლინას. მე დავდექი კაროლინას ოთახის კარებთან & ველოდი.

არ მახსოვს რამდენი ხანი ვიყავ იქ, მხოლოდ ვიცი, რომ ვათენების დროს მე შემომესმა კაროლინას ხმა: «მძუღობით საყვარელიო ემძანყილო, მძუღობით სვალამდის!...

ემძანყილიძან გაიარა ჩემს ახლოს & ვერ დამინახა.

მე შევედი ჩემს ოთახში & მოელოა ღამე ვუიქრობდი საშუალობასა, თუ რა ნაინათი დამესაჯა კაროლინა.

დილით ყველანი იქ მყოფნი შეველით ვართლიანს ოთახში ჩაის სასმელად. მე მეტყობოდა მოწყენილობა ჭ შემატყუო რა ვართლიანამ, მითხრა: რისთვის მოწყენილ ხარო ჭ გამხდარხარო თქუწნო. მე ვუთხარ, რომ წიგნი მივიღე ჭ ხვალ უნდა ჩავიღე პარიყში მეთქი.

ხადილზედ ერთად ვისხელით ჭ ნასადილეგს მე ვსთხოვე ვართლიანს ადრესი იმ ვაჭრისა, ვისგანაც იგი ყიდულობდა ნივთებს; მან დამიწერა თავის ჯგელით ადრესი ჭ მომცა; მე მხოლოდ ეს მინდოდა.

ნაცულოდ ამისა, რომ ჩავსუყო ვიყავ ჩემს ადგილს, მე ჩავველი პარიყში. ერთს საათს მივედი დედის ჩემის პრივაშიკოთან, გამოვართვი მას დედისჩემის მაგიერთი სამოცი ათასი მანეთი ჭ იქედგან ჩავვედი პირდაპირ ემმანუილის სახლში. აქ მე დაუძახე მსახურს ჭ იგი მოვიდა ჩემთან. მას ეწოდებოდა ცომი.

— ცომი! გინდა მოგცე ოცი ათასი მანეთი?

— ოცი ათასი მანეთი? დიას მინდა; რა ცომ არ შემდომება, მიპასუხა მან.

— მაშ მითხარ: ხომ არ მოხდის ხოლმე შენს ბატონს ამისთანა ნაწერი წიგნები? ვაჩვენე რა ჯგლნაწერი ვართლიანსაი, ცომმა მიპასუხა: დიას მოხდის ხოლმეო!

— სად ინახავს მათ?

— თავის ყუყუძი.

— მე მინდა, რომ მიშოვნო ის წიგნები. აი აქვრეთ, შენ, ბერო ხუთი ათასი მანეთი; დანაშთენს მიიღებ მაშინ, ოდესაც მომიტან იმ წიგნებს. ცოდი წავიდა ჭ შეძღვომ ერთის საათისა დაბრუნდა ჭ მომიტანა ერთი აქიბე წიგნები.

შევათანასწორე რა ნაწერი, მე გამოვიტან ისინი კაროლიანს ნაწერად. მაშინვე მივეცი ცოლს დანაშთენი ფუტლები. შეძღვომ დავ-აქეცი, წავიკითხე იგინი ჭ ვთქვ: ამ წიგნებისათვის მიმიცა ამოდენი ფუტლი ჭ თუძცა რომ ესენი ყოფილიყო ჩემთან მოწერილი, მაშინ მე მივსცემდი ჩემს უკანასკნელს სი-ცოცხლეს.

ემძანაილის უყვარდა კაროლიანს უკვე ორი წელიწადი, იგი იცნობდა მას მინამ გაყუხობვარი იყო; გათხოვების შემდგომ არა ჰქონდა დრო, რომ გაეცნო ღვრენჯლი. ამ დროს შეგზდი მე მას, როგორათაც მოგახსენეთ ჭ მე კაროლიანამ აღმომიჩინა შუამდგომლოდ. ხედავო როგორ კარგად ქონდათ მათ დაწყობილი საქმე? როგორ სულოვად მხდიდენ მე... მაგრამ გხლა მო-ვიდა ჩემი დრო.

მე მივსწერე კაროლიანს.

„ველიძე იუვო, გუშინ საღამოს მე ვიყავი
 თქვენს ბაღში ზე დავინახე როდესაც თქვენს-
 თან შემოვიდა ემმანუილი; დღეს დღითი
 თათს სათხედ, მე ვიყავ თქვენს თათის
 კარებთან ზე ვნახე ოდესაც თქვენგან გამოვიდა
 ემმანუილი; ერთი საათის წინეთ ამისა
 მე ვიყიდე ცოტისაგან ოცია თათს მანეთად
 თქვენი შინაწერი წიგნები ემმანუილითან.“

შეორეს დღეს, თორმეტ საათზე ჩემს
 თათში შემოვიდა ემმანუილი, როდესაც
 სხანდა ძრივით შეწყებულად, მე მაშინ
 ვიწვევი, მოვიდა რა ჩემთან, ემმანუილითან
 მოთხრა:

— თქვენს უეჭველად იცით, რამ მომი-
 ყვანა მე ესლა?

— მე არ ვიცი, მაგრამ მივხვდი ვი.

— თქვენ გაქვსო ჩემი ბარათები?

— დიახ. მე მაქვს.

— არ მოძღვრებოთ იმით?

— არა, ველიძე იუვო.

— რა უნდა უყვით იმ წიგნებს?

— ეს ჩემი საიდუმლო არის.

— მაშ თქვენ არას შეუბნებით მოცემისას?

— სრულიებით.

— უჟალო, ნუ მათქმევინებთ ვინ ხართ
 თქვენ.

— გუშინ მე ვიყავ (შინონი.) მზვერავი
 5.

დღეს ვარ ქაყრიდი.

— უკუაღიო, მე თქვენ გამოვიხიხიო
დუყელიძი.

— მზათ ვარ, დიდის კმაყოფილებით. მე
დაუძახე ჩემს მოსამსახურეს, რომელიც ამ
გვარს საქმეში იყო ძალიან გამოცდილი.

— იოსებ! მე მივდივარ დუყელიძი ამ
უკუაღითან ჭ ადვილად შეიძლება, რომ მან
მოძველოს მე, როდესაც ვი შაიტყო. შენ
ჩემი სიკვდილი, მაშინვე ეს წიგნები წაიღე
ჭ მიუტანე დენერბოს. ათი ათასი მანეთი,
რომელიც არის ამ ყუთში გეგუთშნის შენ!
აჰ გასაღები.

— აი გზია ვი წავიდეთ, ყუთს მე გემპა-
ნაყილს. გემპანაყილმა დაჩყოთ ოჯლის წყ-
რვა ჭ გაცუვილდა ვითარცა სიკვდილი.

— თქვენ უსინდისოთ იქცევით, მითხრან მან.

— მეც ვიცი რომ უსინდისობა არის-გსე.

— მითხარიო, მაშინ ხომ მისცემთ ამ
წიგნებს კაროლინას, როცა მოძველათ.

— ეს ჩემი საქმე არის.

«რა უნდა მოგცეს კაროლინამ, რომ მი-
იღოს ეს წიგნები? ვნახოთ.....»

— უნდა თუთან კაროლინა მოვიდეს მისა-
ღებლად.

— აქა?

— ჰო, აქა.

— ეს ხეკვრეულია, მარტო!

«არას ოდეს.»

— ვინ იტ.ს. მიბძნდით კართოლიანსთან
 ჰ არჩიეთ როგორც სგობდეს; მე თქვენ
 გაძლიევი სამს დღეს ვადას.

გმძნაყლია მსწრავლი გამოვიდა თაიხით-
 ვან. მესამეს დღეს მოხმხსხურემ მოთხრა,
 რომელ გრის ქალს, თერთლ ჩაცმულის
 სურს ჩემი ნახვა. ყბძნე რა შამოყვანა ჩემს
 თაიხთა, მე ვესტან რომ იგი იყო კართოლიანა...

იგი დაჟდა, ჰ მე დავადევ ვესხველ, ყუყუ-
 რებდი, ვითარცა მსხვერძის.

— ხედავთა, გვლძი'იუვიო! მე მოვედ....
 მოთხრა მან.

— ძალიან შესტდებოდათ კადეკატ რომ
 არ მოხსული იყავით.

— მოვედა ჰ იმედი მექს შემძი'ყნართო.

— თქვენ ძრიელი შემტდარნი ხართ გვლძი-
 წიუვიო.

— ინებეთ გვლძი'იუვიო, მეგრამ პირთბითა.

— რა პირთბითა?...

— თჰ, კართოლიან! თქვენს ყხათყოლ მამგ-
 დარხართ.

გაიგონა რა ესე კართოლიანამ, მას დაუბ-
 ნელდა თვალეობი ჰ მამნვე იგრძნო
 რომ მე იგი აღარ შემძი'ყნარე.

— გაშიგონეთ გვლძი'იუვიო, ყთხარ მე,

ჩვენ ვითამაშეთ ქაღალდი, ბოლოს წაგეთ.

— ოხ, მითხრად მან, მე დაგიუილავე წამნდა სკურთხეველის წინაშე, რომ აღარ ვეჩვენო ემძნაყილს.

— განა თქვენ არ დაგიუცხნათ ეკვლე-
სიაში ზე არ მიგიცათ ემძნაყილს აღთქმა,
რომლისც შეცვლა არ შეგეძლო?

არაუფრო გელმწიფაო, არაუფრო არ მინდა
იმაწიგნებნათხს!!... არც თქნო, არც მარ-
გალიც... მხოლოდ..... არაუფრო.....

— ოხ, თქვენა სექციელი მეტად
უწყლიო ზე უსამძროლო არის.

— თქვენს სექციელს როგორად უწოდებთ
გელმწიფაო?

— ბოგია წელიწადი ვცდილობდი, რომ
დამეჩვენა შენი სიყვარული, მე ეს აღვა-
სრული, მოვბრუნდი სურბანგეიში სრულიად
განკურვნილი ზე ვცდილობდი შეუცოდებლად
მატავს ცემს თქვენსს. მე აღარ მახსოვდა
სიყვარული თქვენა, მინდოდა მევიქრა სხუა
რამე სხარეველი სემეხედ ზე ამ დროს
მე თქვენ ვხახეო; ვხდა არა თუ მე, არამედ
თქვენ მოდახროი ჩემთან, თქვენ თქვენს გე-
ლით ცდილობთ ახიებს ჩვენს გულში დე-
სერტის ცეცხლისს. შემდგომ, როდესც
ჩემს გულში თქვენს სიმუცლობით ახლოდ
ანათო ცეცხლი, როცა მე მახვი გეგეგეუ-

ლი, მაშინ რისთვის მომინდომეო შე კარო-
ლიანა? მისთვის რათა მომეყვანა თქუშნთან ემმა-
ნული, თქუშნი მიგხსურია. მისთვის, რათა
დამეყარა თქუშნი ცუდი ქალიობა, განა?.. ჭ
შე დაბრძავებულობან ეს ვქმენი! მაგრამ თქუშნც
დაბრძავებულობან ვერ იფიქრეთ, რომ შე
შემგლიო დაღუება თქუშნი... ეხლა თქუშნზედ
არის დამოკიდებული ვიქმ შე ამას თუ არა?..

— მოწყალოვო გელიძე იფიქრო, თუ ვი არ
მიყვარხართ, რა ვქნა? მიპასუხა მან. უწყა-
ლოვო.

— შექმნიანს ქალს არა ვთხოვ სიყვარულს.

— ეს ნიშნავს ძალით მოქმედებას, იფი-
ქრეთ კარგად.

— უწოდეთ როგორც გნებავთ!...

— ოხ, თქუშნ არ ხართ ისრე შეყუყენა-
რებელი, როგორც სჩანს; თქუშნ შეიყუყენა-
რებთ ცოდვილს სულდგმულს, რომელიც
დავარდნელი არს თქუშნ ფერხქვეშ.

ამ სიტყვით კაროლიანა დაეცა მიწაზედ.

— როგორ გგონიათ კაროლიანა, ქონდათაა
თქუშნ ჩემი შეყუყენება, ოდესაც შე ვიყავ
დავარდნელი თქუშნ ფერხქვეშ?

— რა ვქნა, შე ქალი ვარ, სუსტი ქმნი-
ლება ჭ თქუშნ ვატი....

— ეგ თავის სიმართლე არ არის.

— ყოვლოდ შემძლეების დმეროს გაფიცებ,

მისი სავსლთი გვევდრები, კვლამ ითვინო ჩემო.
მოძველით ჩემი ბარათები.

— მე არა მქამს თქვენნი ფიცი!...

— გაუიცებთ იმ სიყვარულს, რომელიც
გქონდათ თქვენ ჩემსად.

— თხ, იგი აღარ არის, გაქრა!

— გაუიცებთ ყოველთა სიყვარულთა თქვენ-
სა ქვეყანაზედ.

— მე აღარაფერი აღარ მიყვარს, მე შე-
ვიქენი დღეს ურჩმუნო.

— მაშ, მითხრა კაროლიანამ, რადგანც
ესრე არის, მოექველით მაგ წიგნებს რომორც
გნებადესთ მაგრამ არ შეიძლება ჩემგან
ქმნა იმისი, რასაც თქვენ თხოულობთ.

ამ სიტყვით კაროლიანა, გავიდა
ოთახითგან.

— კაროლიანა! შეუძახე მე, თქვენს დაგ-
ჩენათ ხვალ ათ საათამდის ბორჯი, ჭ ამ დრო-
მდინ თუ არ მიხველი აღსარებად ვისდამიცა გვერ
არს, მაშინ თქვენ დაილოებებით საუკუნოდ.

მეორეს დღეს ათ საათზედ კაროლიანა
შამოვიდა ჩემთან ოთახში.

— აი მოვედი! მითხრა მან.

— ძრიელ კარგათ ვინებებათ.

ბოლოვს ისევე შემეცოდა, მიველი სტო-
ლოვან, ამოვიღე ერთი წიგნი ჭ მიველი
კაროლიანას, რომორც თუ ერთიორ, მითხრა მან.

— დიაღ, სხუა წ'ივწყებს მიიღებთ თუთოე-
ყუთის შენის გარეგისათვის შეიქცა.

ჲ მოვიდა გი ისა? ვკითხე ბერსა.

— ორს დღეს შედიხვდ, ხოლო მესამეს
დღეს კაროლიანა ნახეს დახრიობილი სენის
მდინარეში.

აჲ ბოლო გარეყვნილის დედაკაცისა,
რომელიცა მსტებს საღმრთოს ფიცსა ქმრი-
სადმი მიცემულისა.

მოძმესრდა ესე ქვეყანა ბოროტებით სავსე
ჲ ვარჩივე ცოცხლადვე დამარხვა თაჳისა
ჩემისათ, ამოხვრით მითხრა ბოლოს ბერმა.

ს. აზულაძე.

წიგნი

ვასტანგ მევინსვან მიწერილი ბატონი-შჯღო-
ბის დროს კოსტატინო-პოლოში, ჭრანციის
ელჩიან. (*)

ქ. არსებისა ჭ სამებისა წმინდისა მოსავნი
ღ მადიდებელნი ჭ ყბიწოდ შმოზღისა მი-
სისა ქბლწყლისა მარიაშისა საკუთარნი ჭ
წიღობდომეონი ჭ მისმიერ ძღევა შემოსი-
ლის ყვლისა ჭ მევინსა ჩვენისა იესო ქრის-
ტეს კვაროხისა ჭ სვეტსა ღვთივ აღმართე-
ბყლისა ზედან აღშენებყლისა დედაქალაქსა
შინა აღმაღლებყლისა მცხეთის ეკკლესიის

(*) ეს წიგნი ვადმოწერილია ნამდვილისაგან,
კონოლის ბიბლიოტეკითგან მანაჟში ჭ ღაგბუჭდეთ
მით უკვეს,როჲ ეგებან გამოადგესთ ისტორიკოსთ
ისტორიის წყადოებად.

მქონებელი ზ სამართლად მჭირავი დიდის
 წინასწარ მეტყველისა დავითისა ზ მისა
 მისისა სოლომონისა ცომნი ზ რტონი ბაგ-
 რატანი, მე ქროველთა მევისა ზ აწცა
 ბიძისა ქროველთა მევისა მაგიერად გამო-
 სული ბატონის-მული ვახტანგ, მოგიწერ
 შენ დიდისა ზ ამალღებულის კელმწივისს-
 ვან ღირსებით ცნობილსა ზ სამართლად მე-
 ყვარებულისა ვაცსა მის მიერ გამოჩეყოსა
 ზ მისანდოდ სვაძიადთა შემნახვს ყოველთა
 სიბრძნეთა შინა აღზრდილსა ზ სამართლ
 საგროს ზნეობის მქონებელსა დიდისა ძლიე-
 რის ფრანქსისის ელჩსა, ბატონს მარკუშ
 დეფერდორლეს მოკითხვას, მძულობას ზ სიყვ-
 რულის ყოველისა კერძობითისათა. შემდეგ ეს
 მოიხსენიეთ: ეს თქუწნი კელმწივის საბა-
 ტონოდამ წამოსული ქრისტეანი დედაკაცი,
 აქ ჩუწნს საბატონოში მოვიდა ზ მანდ წა-
 მოსსვლელის ვახს მოწმას შემოგვებეწა.
 აქ რომ ბედნაყრს ყენთან თქუწნი ელჩი არის
 ამას წიგნი მოეწერა, ვხავრი ყმონეთორ ზ
 სტანბოლამდინ, თქუწნი ვაცი ვახტანეთორ.
 ჩვენ ამ დედაკაცის საქმე მოკითხული ვქენით:
 ქრისტეანი ზ პარგინამუხიანი დედაკაცი ყოიული
 ერთი, გრანსვიტი ბატონი ზ სხუა შრაველი
 ქრისტეანი ფრანგები ერის ვაცნი სიკვდილს
 მოყრჩენია ამისთანის ვაი დედაკაცობით

უკეთია ღმერთსა მანდ გვიახლოებია, თუ ვინმეს
 მტერობით ამისი ყრიგთ ანბავი მოესხენე-
 ბინოს, ნუ დაუყვერებთ ღმერთი წიგნი
 ამაღლებულის ფრანკიის ჯგლიწივესა და-
 ლეთ რომე ჩვენს გულისათვის ნურას
 უწყრომებენ. ჩვენი ერთგულია ღმერთსა
 ყმა ნურსესა გვიახლოებია ღმერთსა რომ ვინ-
 ლოს, მერმე ისევე აღწე ვამოისტყმრეთ.

ქ. ფრანკიის ჯგლიწივის ელჩს მარკვს
 ღმერთსა და ექლადესა მინა ვახტანგისა-
 მისსა მივიდეს.

ქმისტეს აქე რდს.

სიტყვა ღღესა ქრისტეს შობისასა, თქმულა
 ღოი გორის ეპისკოპოსის საქართველოს
 ვიკარის გაბრიელის-მიერ, სიონის სიბო-
 როში, ჩვენს-სა ჩვენსა. დეკემბრის. კე.

საველითა მამისათა, ზე მისათა, ზე სულისა
 წმინდისათა:

«ზე შვა მე თუსი პირმშო, ზე შეხვია
 იგი ზე მიაწკინა ზავასა; რამეთუ არა
 იყო მათდა აღგილი სავანესა მას.
 (ლოყვ. თა. 2. მუხ. 7.)

ოდესცა მოვიგონებთ მდგომარეობათა,
 განვლილთა ჟამსა მცხოვრის შობისასა, მაშინ
 უმეტეს ყოვლისა განგვაძვრებს ჩვენ არა
 ჩვეულებითი შეეროება, გარეგანის სიწრფე-
 ღისა ზე სიღარიბისა მისისა, შინაგანისა ზე-
 ციერისა დიდებულებისათანა. ამა სამლორთმან
 ყრმამან, რომელმანცა შემდგომსა ჟამსა შინა
 მსოფსა თავისა თუსისათუს: «მე ვარ გზა ზე
 ჭეშმარიტება ზე ცხოვრება.» (იოან. თავი.
 მუხლი.) ჟამსავე შობისა თუსისასა მოგვცა
 ჩვენ უდიდებულესიცა მსწავება, რომლითაცა

გვიჩვენებდა ჩვენ, თუ ვითარ უნდა გვს ანიან
 შინაგანნი სხსოულონი... გარეგანსა ს. ბ. წყა-
 ვაღვთსა ზედა, & მს. ლოებდა: თუ უყუენებესა &
 ამოდ დიდებსა ერთსა. აგი იშვა ღმრთისა
 ქალაქსა შინა არა ჩინებულთა შ. შობელთა-
 გან; იშვა ქვასა შინა ამაღ, რომელ შ. შობ-
 ზელთა შინთა არა ძლიერდეთ შობნა ხაჯანს
 ადგილისა. ყრმა შეხვეული სხვეველია
 შიამქვინა ზაგასა, & შირველისავე განსხადებსა
 შისსა ქვეყანასა ზედა შექმთხვივნენ ღმრთისა
 შწყემსნი ბეთლემისანი: ამა გარემოტყოლება
 ჟამსა ყუელია შობისს! გარნა ამავე მტარედ
 გამოსჩინებელს გარემოებსა შინა, ვითარი
 ყუვე იყო სავსება შის შობის შინაგანს
 დიდებულებას! ამა ზაგასა შინა შ. შობის,
 ყრმისა შობის, განხორციელდა თუთ მღვთა-
 ება; შის შინა არს ყოველი სხსოება, &
 ყოველი მყოობადობა კაცობრიობის
 ნათესაობისა. შის შობელთდენენ ყრნი შობითა
 საყუენეთა შინა, & თდეს: აიშვა იგი, ან-
 გელითსნი, გარდაშობვიდნენ რა ზეცით, ახა-
 რებდნენ ქვეყანასა & ერთა ზეცითსა სათბო-
 ყოვილებსა ესრედ: «დიდება შობითა შინა
 ღმერთსა, ქვეყანასა ზედა შ. შობა & კაცთა
 შობის სათბობა!» (ლუკ. თავ. 2. მუხ. 15..)

არამედ, ყოველსავე ჟამსა თვსის ქვეყანად
 ცხოვრებისსა, მცხოვრარი იყო ყვრედ,

ვითარცა ჩვენ ვხედავთ მას თუთ შობსავე
 შინა მისსა; გარეგანისა შესხედლობითა მას
 შინა ახილვებოდა უდიდესი სიწმინდით;
 არცაღა ვის ბალოდვა განესხვავებინა იგი,
 არცა მშვენიერთა განისამოსითა, არცა მდი-
 დრყოფად მომხადებულის სანოვანითა, &
 არცა მისის სადგურის შემკურობითა; წინა-
 აღმდეგ ამისა ყოველითა სიტყვითა, & მოძ-
 რაობათა შინა თვსათსა, აღსადებდა იგი
 უდიდესსა თვსსა ყველოვნობასა & სიწმი-
 დესა გულისასა: ყოველი უდიდესობა მისი
 იმყრობებოდა სუკითათათა თვსებათა შინა.
 შესახედობა მისი იყო დამცირებულ ყუ-
 რორე ყოველითა მეთა კაცათსა; — გარნა
 სუკონსძებრ ბრწყინევდა იგი საღმრთოებ-
 თითა თვსებაგებითა: ესრედ ითქმის: ყოველი
 ცხოვრება მისი იყო ერთი უდიდესი მსწავება
 ამისი, თუ ვითარ თანამდეგ ვართ ჩვენ ყო-
 ველინი ზრუნვად შინაგანთა სისრულეთა
 ჩვენათა, & აღვირსხმად ჩვენ შორის თუ-
 თუნების მიდრეკილებისადმი. & არა ამოდ
 ესრედ დაუცხროძელად, სიტყვით & ყოვლისა
 ცხოვრებითისა მაგალითითა მოძღვრება
 მაცხოვარი, უმჯობესად მიჩნევასა შინაგანთა
 სისრულეთასა, გარეგან უბნობაცხობასა ზედა:
 თუთ ბუნება გრძნობილი შეიყვანს კაცსა
 განცხრობასა & საგრძნობელთა შინა. ბეჭერი

რამდე შესაძლო იყო თქმედ ჰაზრისა ამის
დასმტკიცებლად, მრავლად არიან მაგალითნი
ესტორიითა შინა მოუკოთა ხელთისა ზე კერ-
ძობათთა პირთისა, რომელთა მაგალითთა
მოღება შესაძლო არს ყუკვე შესაგონებლად
შინა, თუ ვითარ მსუბუქად მიადრიკებინ
ერთი ფუფუნებისადმი, ზე ანუ ვითარნი წარ-
მოსდგებიან ამისგამო სმწყხარონი შედგო-
მილებანი; ვარნა ესოდენ შორით რადასაუზს
მოვიძიოთ მაგალითნი ზე დამტკიცებანი?
უმჯობეს არს მიმოვჭვრიტოთ იკვრდივ
ვარემო ჩვენსა; ვიუაქროთ ადგილისა მისთვის,
სადცა ჩვენ ვსებოვრებთ; შეკუსწოროთ
მას, რადაცა იყო ქალაქსა შინა ჩვენსა
წინარე არა უმეტეს ოსისა წლისა, ზე რადასა
ვხედავთ აწ ჩვენ.

ვითარა სმინელია ფუფუნება ვანვრტკელდა
ზე ხარისხოვნად ემტკებისა ვანდიდება ქალაქსა
შინა ჩვენსა! არ პირმოთხესა ზედა მხედველსა
არ ძალთუძს არ შენიშნოს ვარდამატებულება
იგი, რომელიცა აღმოჩინების აქა ყოველთა
ზედა ზე ყოველთა შინა, ზე რომელიცა იმუ-
ღებულ ვუყოფს შევივნით, რომელ არცა
ერთსა მშობლიაერთა ქალაქთაგანსა შინა არ
შესაძლო არს პოვნა მხედავისა ამო დიდე-
ბისა ზე ამოების გამოჩინებისა.

არამედ თუქცა ყოველნი შეგნებულ არიან

ამა უმცგელითოსა განვრცელებსა შინა ფუყ-
 ფუყუნებისა; გარნა შრაველითა არა მსყოსთ
 იხლოთ მს შინა არა რაჲმე სიტყუდე ჭ
 წინააღმდეგად ამისა, რაცხვენ მას ხაღობს
 კეთილმდგომარეობის დაძმტვიცებელად.
 გვეყენ ნება იჭუნეყოობისა ამას შინა!
 ფუყუყუნება თვისს საკუთრებისაი მასწრით არა-
 ოდეს არ შესაძლო არს იყოს ნიშნად ხაღ-
 ხისა კეთილმდგომარეობისა ამაღ, რომელი
 ვითარი კეთილმდგომარეობა არს მს შინა
 ოდესცა ათასთა ერთაგან ერთსა ოდენ ძელოყმს
 მიქცეკვად ყოველითა გარდაძტვიცებულობადმი?
 წინააღმდეგ ამისა, მასწრისამებრ შთამჭკურე-
 ცითა ერთასა, კეთილმდგომარეობა ხაღობსა
 ყოველითა საზოგადოებთა შორის ერთასა
 განიზომების, ოდენ შეძლებინამერ, თანაზო-
 მიერებისა განვრცელებითა სავმარებელის
 ჭ მოხერხებულის ცხოვრებისა; არამედ რათა
 საჭუყმკვილიანად ჭ შეყუცილებულად დავიჰგე-
 რითი მავნებლობა ფუყუყუნებისა, გიჩვენებთ
 რაოდენთამე კერძობითთა მავალითთა: თუთო-
 ყუოსა ჩვენგანსა მავალითად, ძელოყმს ახსოვ-
 დეს რავდენიმე შირნი, რომელითაცა არა მს-
 წადსთ რა, ყუან დაშოეს სხუათაგან ფუყუყუ-
 ნებასა შინა, მიიღოცვიან მოქროთამეობისა ჭ
 სხუათა სასირცხვილოთა ზომიერებისადმი.
 არა მტარედ ყწყებელ არს, ესე ვითარნიცა

მაგალითონი, რომელი რომელითაჲმე განახნის საძკვდრებელნი ქონებანი თჳსნი, იმაჲვე განძიდვიდებულთა მიზეზებითა. დასასრულსა შინა. არს ესე ვითარისა შემთხვევაჲ, რომელი მრავალთა ყმაწვილთა კაცთა ჰსურდესთ დაიწყოთ განკრძალვითი ცოდვილიანობით ცხოვრებაჲ, გარნა ეშინისთ შეუღვლოება აძედ, რომელი იგი ღონის ძიებანი ცხოვრებისანი, რომელნიცა სრულიად კმასყოველი ვქმნებთან, უმეტესად განკრძალუებითა ზნეობითა ჭ ჩვეულებათა შინა საზოგადოებისათა, აწ უჩნს მათ არა კმასყოველად. —

არამედ რაჲსათჳს ვსაჭიროებდეთ მშგავსთა მაგალითითა, ოდესცა ყოველად მსოფლით შემთხვეულება, რომელნიცა დღეს ვდღესსწავლობთ ჩვენ, უმეტეს ყოველისა მძევნიერ სიტყვაობით დავკაჰყერებს ჩვენ, რათა განვევლიტოდეთ განსხრობასა; დემან ღვთისაძინ დღეს დაიძაბლა თავი თჳსი ჩვენისა ღრბის დასემულიის ზუნებისადმე, მისთჳს რათა ჩვენცა აღვკამაღლოთ თჳსადმე. მას ჰსწადს ჭ მოითხოვს ჩვენ მიერ, რათა გული ჩვენი უწინარეს ყოველისა ჭ უმეტეს ყოველისა იყოს შემსჭვალული ერთისა მისდაძი; რათა სული ჩვენი უმეტეს ყოველისა დატკებოდეს სიყვარულითა ღვთისაძმი, გულმხრახველიობითა მალეითა ხასყ-

ღიიეროთა სეგანთოთს: ამისძო არა ღირს
 შესწყებელი არსა, ოდესცა ნაცვლოდ
 მალალოა ჭ წინდთა წრახვთა ხარწყებოფ
 ბისთა, ვეცა თანა შევრყო მყოფს თავსა
 თვსსა ამბოთა სეგანთა თანა? არა შესაბრლო
 არსა ხილვოდ, ოდესცა, მდგალითად, დედ-
 ვა, რომლინცა გულია ღმერთმან ნიჭიერ
 შქმნა; რათა თანა მკრძნობელი იყოს მხლო-
 ბელითა ვნებულებისა, ჭ ვძიებდეს კმყო-
 ფილღებსა თავისსა მოწყაღებსა შინა შესა-
 წყვებლოდ უქონელით; ნაცვლოდ ამისა ვძი-
 ებს იგი მორთყოობთა შინა თვსთა ანუ
 შემკულებსა შინა თვსის სადგურიისსა?
 შვიქრობსა იგი, მას ყამსა შინა, ოდესცა
 მას ზედ ჭ იგვრდივ მისა ყოველივე ზრწ-
 ყინავს ოქროთი ჭ ძვირფასთა ქსოვილგებთა
 მიერ, ოდესცა სადგური მისი სავსე არს
 ახეყოითა ძვირფასითა ჭ ყოველითურთ არა
 საჭიროთა ნივთებითა, ოდესცა შრავალ
 რიცხვიითა თათხებთა შინა მისთა, არღა არს
 სავალი შრავალითა შრწყინავთა, ვარნა მო-
 მატებულოთა სამკაულებთაგან, რომელთ შრავა-
 ლთა ღარიბთადა, შესამლო არს ყოთად, არა
 აქვდესთ რამეც ვანიმხადონ საზრდო, ანუ
 სადა თავი მიიდრიკონ... ვანსაკვრეველით
 სექმე არს! ზომისაშებრ ფუფუნების ვანკრ-
 ცელებისა, ვანშრავლოდ რიცხვიცა ღარიბით

აწოდეს არ ყოფილ არს, ესოდენ შეუწყვე-
ნელია ქვრივნი და უბინადრი ობოლნი, რაოდენ-
დაცნა ეს ამოგებიან. —

და ესნად, რადაცა რაოდენმე განვამართო-
ლოთ და მოვისყიდოთ ესე უყუყუენება, რა-
მელიცა ყოველგან ვკვეთების თუღითა, ყო-
ველი საზოგადოება თანამდგა არს, უმწკვრ-
ვალესითა მონაწილეობითა მიიღოს ზომიერ-
ებათა მის ზედა, რათამცა უჩვენოს შემწე-
ობა შეჭირვებულთა. მრავალნი კეთილნი
და გულთს შემადგვივნნი ყრბი, დიდი ხანი
არს ჰგონებოვნ საჭიროდ, რათა განაქსონ
ქალაქსა შინა ჩვენსა რაჲმე ბინა ღარიბთა,
ქვრივთა და ობოლთათვის, მაგალითისმებრ
სხუთთა დიდთა ქალაქთისა; არამედ ჯერ არს,
რათამცა ყოველთა წვეროცა საზოგადოებ-
ათა მიიღონ გულს მოდგინებით მონაწილე-
ობა მის შინა. — ვითარი სასამოვნო მსხვერ-
პთი იქმნების მისდა მიძროთ, ვინცა იშვა
დღეს ჩვენთვის, უკეთეს სხელთითა მისითა
რამდენიმე ქვრივნი და ობოლნი მოამოგებენ
თავთა თვისთათვის ნავთ საყუდელისა! ბევრი არსა
საჭირო ამისთვის, რათა აღსრულდეს კეთი-
ლი საქმე ესე? მხოლოდ თვითოეულმან
ჩვენგანმან უმსხვერპლთს უმცირესი ნაწილი
თვსთა მოწყობილებათგან, რასა ვამბობ მე
მოწყობილებათა, ნამდგნავთი ახუ თვისს

გულის თქმის შეძინებულთაგან, რომელნი-
 ცა ოღესმე ესრელ ძვირად დაუხდებიან.
 რომელმანმე დედაკაცმან გაბედოს აქვდეს
 მას გინდ ერთი კაბა ნაკლევი, რაჲცა შრა-
 ვაღთა კაბებთა შორის მისთა ყოვლითყრთ
 არ იქმნების შესამცნევი მისთუს; ჭ რომელ-
 მან მამაკაცმან არ დამშოგველმან ფულო-
 ხის ქალაღში წარგებისაძნ ანუ განბნებისა
 მათისაძნ, სხვათა კვაღად ყურორე განსაქი-
 ქებელთა კმაყოფილებათა ზედა, ყმსხვერბ-
 ლოს გინდ ერთი რაჲმე თუსთა კმაყოფი-
 ლებათაგან. ჭ მაშინ კეთილი საქმე მოვალს
 აღსრულებასა შინა, რაჲცა მოგვანიჭოს
 ჩვენ ღმრეთმან. — ამინ.

ნათარგმნი თ. გრიგოლ ბაგრატიონ-მუხრან-
 სკისაგან.

წელსა. ჩუნთ-სა.
 ანჯლის ბ-სა დღესა
 ქ. ტფილისში.

გამოხატვა

ზოგიერთნი პატრიარქისა და ეპისკოპოსისა, ვინც ვიცნობდეთ ჩვენ თერთმეტთა ბუკის მსემელთ: 1. აქერ მე მყვირბლას, 2. ვადარე-ყოს, 3. თავხელს, 4. ყბედს, 5. აყყას, 6. გიყმამს, 7. ავკყოს, 8. ბრახიანს, 9. დაყუყურებელს, 10. რეტიანს და 11. მოღთ-ყბეს. აქამდისინ საჭიროდ არა ვრაცხდით, ჩვენი ვინაობა შევეტყუეთ. ახლა ვიცნობ-ბებია, რადგანც მიხეჭია რამ გამოხდა ყუმა-ყოფილობისა, ამისთვის უცოდველნი ვიყვნეთ, გვინდა ჩვენი აზრი წარმოვსთქოთ; ვინდათ დაგვემდყოფნით, ვინდათ, როგორც თქუწნი ნება იყოს.

ვიცით სასატილოდ მიიღებთ ჩვენს სჯელს, მაგრამ მეტი ღონე არ არის, ვინაჲდგან ზოგნი ერთნი არ მიუდგენთ თავიანთს ცახვარს და ითავილეს თავიანთი მამაჲბანს ენა, ამისგა-მო ჩვენ თერთმეტნი შევთვისდით მტკიცის

სიყვარულით ჭ ვცდილობთ ჩვენს ენისათვის.
გულმოდგინედ. ამის ანბავი აი როგორ
იყო თავდაპირველად:

ამ ჩვენს ქვეყნის თივიდან წამოვედით
ღ ბოლოში გავედით, მე თქვენი უმორჩი-
ლესი მონა შევირძალა, დიდის ჭ საძანგლის
ყვირილით, მინდოდა ჩემი საუფრნი შევოვა
რახსავე თათბირისათვის, ნუ ბძანებთ ეს ათნი
მოვიდნენ ჩემთან, როგორიც მინდოდა, სწო-
რეთ იმისთანა ჩემის ხასიათისანი, ამათთან
დავექვექე ჭ საქართველოს «ცისკარზე» მო-
ვიყუნე. — «აბა რას იტყვიან, ამ ჩვენს
ცისკარს, ავრე რიგათ ყურის რომ არ ათხო-
ვებენ, რავექნათ, რა ყყეთი შეიქი?»

ამ ვითხვავსელადამასთანავე ჩქვენი წინადადება
ეს იყო. იმ პატრივცემულის მოხუცს ყვანა-
თლებუთესს ვნიას ვარანცოვს რომ სურდა
ჩქვენი კეთილი ჭ სხუთა კეთილთა შორის
რადვანც ეს ცისკარიც მოგვცა ქართველებს,
ამისათვის ეს ცისკარი, იმ დიდკაცის ხასხოვ-
რად გვექონდეს, მარადის ჭ საყკუნო ვან-
სვენებან ვეცყოდეთ იმის სულისათ? —

იმ დიდს ვაცს არ ვაკმარებთ ჩვენ ამას,
რომელმანცა არცვი იცოდა, სად ვიყავით.
ჩვენ თერთმეტი, არაბც თუ ჩვენი ცნობა
ჭქონიყო, მარამ აი რა არის კეთილი, რომ
ყყანობელითაც ვვახსომს, ის დიდი ვატი

ჯარანტოვი. ამისთვის განვიზრახეთ თერთმეტობა, ყოველის იანვრის თვის ცისკარში ნახვენ, ვნაბ ჯარანტოვის სხეს, შესაბამის წარწერით. თუ შევიძლებთ, იქნება ესლავ ღვაბეჭდინოთ ჭ გამოვსცეთ კიდევ-

ღმერთიან საუკუნოდ განსვენება მისცეს იმ დიდ კაცს! დანარჩენი იმისი ანბავი ისტორიას დაუანებოთ ჭ ახლა კიდევ ჩსუბისათვის ვიტყოდეთ, ჩვენი ცისკარის გამოისობით:

რალა ბევრი თავი შევაწყინოთ, ამ ცისკრის საგანზედ ბევრი თათბირი გვექონდა ჩუქს თერთმეტობა, იბულებულო ქმნილთა, ბოლოს ასე გადაწყვიტეთ; ის ჩვენი მეთერთმეტე მოღაებე ამოვარჩიეთ: წადი ქართველებზედ ღაებობას მოჰყევ, ვინააღგან ზოგნიერთონი წინააღმდეგნი არიან ცისკრისა, ამისთვის სოქუ ჭ დასწერე იმათზე, მაგრამ ვინცობა არის, თუ შენი ღაებობა ეგვრავროსთ, შეგვატყობინე ჭ უჩვენოდ არას შეუდგეთ.

წავიდა ეს ჩუქსნი მოღაებე: ღუთის წინაშე, რაც საჭირო იყო სოქუა ჭ რასაც ანბობდა სასარგებლოდ ჩვენთვის. უნდა ჰკმაროდათ, ჭ უნდა შესდგომოდნენ იმის მოხსენებას. ნაცვლად ამისა, ზოგერთობმა დაღად ჰყვეს ჭ შეცაძდის აღამაღღეს ვმა: «ვინ არის ის მოღაებე, რომ თავს იცაებს, გავალოთ, წინაღივე შეგავთვლოთ ჭ თვალსაც მოვიხრინოთ.»

ჰა! — «არა იტან რასა იტყვიან? — ჰო. ჰო გლესურია, სიქუ: ღია. აი ზღილობიანი სიტყუა.

საკვრველია! ის ზოგიერთები არც კვლხს უწერენ ცისკარს, შეწევნით. ხომ ცხრა შიას იქით არიან, ესე იგი ცარიელის ღითონის სიტყვით, მაშ არ ვიცით რაღა უნდათ რომ მოჰყოლიან, ჩვენს მოლაყბეს ღიანძღვენ დახილთი ჭ ყველას ვხვეწებთან მუხლ დადრევით, არავინ არ მოაწეროს ცისკრისათვის. ჟე! ვაი უაყვარობაა ჭ დიდი გონიერება. ამაზე ოთხს თუ ხუთს შეთქმულობაა აქეთ საიდუმლოთი ჭ ყოველს მხარეს დაუარვით ცდილობენ დიდათ, სადაც ბძანება გასდით, ყბძანებენ; სადაც არა ჭ ვხვეწებთან. რა ვთქვით ამაზე: არას მამცემ ჭ ყბ:საც მამცეხო. ამ ანბავსა გავს, ეს ჩვენი საქართველითს ცისკარი.

ვინც იღობძლებიან, იქნება იმათა ჰგონათ, მხოლოდ ისინი იყვნენ ქართველები ჭ სხუა აღარავინ აღარ საქართველოში? — არა ბატონებო! ნება მოგვეცით რომ პირდაპირ ვითხროთ თუ თქუშნ ქართველები იყუხეთ, არამც თუ საღიანძღველის იტყვით, არამედ წინმორბეღნი იქნებით ჭ დიდად შეწევით თქუშნს ქართულის ენას. რა ვაწყობა, მაშ თუ აღარ დაგიშლიათ, ერთს რასმეს ვთხოვთ.

ვისაც ვნეზვდეთ, მობძანდით თქუშნი ჭირიძენ
 ეგ თქუშნი დიდრონი პტყელი ფეხები ჭ
 სე ჩვენნი მძირელი მოღაუბეს: მოგცემთ ველში
 ჭ ლმერთი ვადღეგრძელებდესთ, ბევრი ეცით,
 ასე ჩათათხეთ, რომ ფარდავით წაიღონ.
 მაგრამ ამასკი ვიტყუეთ, ამ მოღაუბეს რომ
 მოჰკლავთ, მასკენ ვადარეყოლი დაჰსწერს
 ყურო ყარესად ჭ გარუკვევით, ამასაც რომ
 მოჰკლავთ მერე თავხელი ჭ ბოლომდისინ
 ასე ვივლით, მანამდისინ სულ ერთიანათ არ
 ვაგქწყვეტთ. მართალია ეს ყმზგავსო სა-
 ხელები გვექვან, მაგრამ ვანონ ვარეთ არას
 დაქწერთ ჭ არას ვიქმთ. ჩვენ ვარვით ვიცით
 ჩვენნი ვალი, ამის ნება გუქქეს ჩვენ მოცე-
 მყოლი.

ამ 1859 სა წელსა, იანვრის თვის ციხეკარში
 წავივითხეთ ყ. რედაკტორისაგან დაბეჭდილი,
 რომელიცა აწიბს: აღარ გამოიღება ხალაყ-
 ბოს ფურცელიო. ამასთანავე ჩვენნი მეთერ-
 თტმეტე მოღაუბესე მოვიდა ჭ შეწყუბულომა
 შემოგუჩივლა: თუ სამართალი იყოს, ნუ-
 ლარ გამოიღება ხალაყბოს ფურცელიო? »

როგორ თუ აღარ გამოიღება, ზოგიერ-
 თების სასიამოვნოდ, რომელიზედაცა ვაფრ-
 თხილუბყოლი ვართ, არა ვთქვართა იმაზე?

ბატონებო! ამ თერთმეტს ჩვენ, ნუ მიგვი-
 ყვანთ იქამდისინ, რომ თავი ჭ ვყოლი შე-

ფიქრობით დიდია. არამც თუ მხოლოდ თქვენსა
 ლაპარაკის პრინციპება შეგვამინებს ჩვენს,
 არამედ რაც უარესია ის რა დაგვმართოთ,
 უფრო ძლიერად დავეწვით თქვენსვედ. ნუ
 გეგონებათ ცხადად სხელი ითქვას ვისიმე,
 მაგრამ ვიხედავ ითქმის იმისი სახე, იმისი
 ქცევა & ყოველი იმისი სასიათი სულ
 ცისკარში დაიხატება & სექმე მამინ არის იმის
 განრისხება. მაგრამ აღრითვე გვეცნობება
 თუ ამ ჩვენს დაწერილზე გავკლანბლამი
 ყოყინას მოჰყვებით, უფრო უარესი & უარესი
 დაიწერება ჩვენ წინააღმდეგეებსვედ, მამ და-
 იჟერეთ, მშვიდობით მოთმინებით, ზმანდე-
 ზოდეთ, ისევ სწობია მხარი დაუშვენით
 თქვენს ცისკარს, თქვენს ქართულს ენას, რომ
 ამით ღმერთს ასამოვნებთ & თქვენ შვილი-
 შვილებსაც მადლობელსა ჰყოთი საუკუნოდ.
 ამას რას ვანბობთ? — რაკდენი ამ გვერი
 სიტყვები თქო ჩვენმა მოლაებემ, უმდაბლო-
 სად სთხოვა, ავედრა, ეხვეწა & სხუანი.....
 მაგრამ იმით უარესი ჰქმნეს & უარესად
 ფაყანი დაიწყეს. იმ ზოგერთებთან ღმობით
 & მართალი ლაპარაკი არ შეიძლება, ისევ
 სხარტყლი, რაც მოხდეს, მოხდეს. ისინი
 სიტყვას აქარებენ & ჩვენი დაბეჭდილი
 შეორედ მოსკლამდინ წივითხება. ვინ უფრო
 უარით მოგებაში? — ახლა თქვენ ვასინჯეთ

მეტივემყოფი სხვადავლებზე? —

მოდით ერთს რჩევას მოვცეთ იმ სოვი-
ერთებს. ეს ჩვენი ცისკარი ხომ, ვითომცა
«ცისკარია» თქვენის მოწყობებით, ახლაც
თქვენ თორმეტი მზე, გამოეცით, მეორე
ქართული უყრნაღია ზე ეს ორნი მხარენი
შევაჭიდნეთ. თქვენ თორმეტის მზის დასნი
ზე ჩვენ მცირედი ცისკარისა. ხედავთ? ცხადია,
რომ მზის დასნი ბევრით ძლიერნი იქნებით
ცისკრის დასხედ, მაგრამ არ დაგყრიდებით.
ჩვენით ზე დაბეჭდით ერთმანეთსედა: დმერ-
თი ზე ბედი, ვინ უფრო გავიმარჯვებთ.

ზე თქვენს უ. რედაქტორო, ბევრს ნუ
ლბანბანობთ, როგორც აქამდისინ ულაცებია
ჩვენს მოლაყებს, ისეც ისე უნდა ილაყობს,
თორემ შემოგახედებთ ჩვენსხედ. ხომ ხედავთ
ბრძოლა უნდა მოგვიხდეს, უძლიერესთ
თორმეტის მზის დასებთან ზე ერთმანეთს ჩვენ
დაუწყეთ, ქართულის ენის ასპარეზზე, ამის-
თვს ისეც მოლაყებე, მინამ მოგვიკლაძდნენ!...

თერთმეტი მებუკე.

ანეკდოტები.

— ერთმა სამსახურისაგან დათხოვნილმა ჩინოვნიკმა გამოაცხადა საქვეყნოდ, რომ მიღებული მისდამი ყსამართლობება მოაკლცხს სუთას კაცს შინც სიტოცხლესა, — ამ მუქარებას შინა გუბერნატორის ყურადმდე, რომელმაც მოუწოდა იმ კაცს & ჰკითხა მას, რას ნიშნავს ამ ვგარი მუქარება?

— *საკუთრად არაფერს, ყუადით გუბერნატორო, უბასუხა მან: მე შინდოდა ამით მეტოდინებინა ხალხთათუს, რომ ამას შემდეგ ექიმობას ვაძირობ.

— ერთმან მახინჯმა ქალმა ჰკითხა კაცსა: რისგან არის, რომ ღამაშნი ქალნი ისე ჭკვიანნი არ არიან, როგორც გონჯენიო?

— ამიტომ, უბასუხა კაცმა, რომ ღამაშნი ექცევიან კაცებსა, & გონჯენი ეძებენ მათთან ღამაშრავსა.

— ერთმა ყმაწვილმა კაცმა მიჰყო ღოთითობას კელი. მახლოებლმა ნათესავმა დაჰსტყუესა იგი ამასედ & ყუიხრა: ღვინო & არაყი შხოდოდ მოხუცებულთათუს არიან სასარგებლონი; ყმაწვილკაცებისათუს კი საგნებელნიო.

— მე მაგაზედ სრულყოფილი დაჭყეშმარიტყუ-
ბული ვარ, უბნსუბა ყმაწვილიმა კაცმა; მაგ-
რამ ახე მძიუნს სხმეღია, რომ თუ ეხლოვე-
არ შეგეჩვიე მე მას ძლიან-ძლიადობით,
ხიბერისას გემოთ ვერა ვნახამ, როდესაც
ჩემის სიმართელისათჳს საჭარო იქნება.

— ერთს მოხუცებულს ჭ მუწის ბებიასთან
მოვიდნენ იმის წვრილია შვლის
შვლები დღეობის მოსალოცავად. ბებერს
ყნდოდა, რომ ხილის მაგინოდ მითოჳს ეჭ-
მევიანა გრძელნი დარიგებანი. მან შემოიხვია
იგინა ვარსა ჭ ყოხრა:

— საყვარელითო შვლითო! მე ვარ ფესვი
ღ თქუწნ შტოებითო!...

— დაიცა, დაიცა, დიდი დედაკ! ვაწყვეტინა
პატარა შვლის შვლითა.

— რა გინდა შვლით?

— ჩუწნი მეხლე ამბობს ხოლომე, რომ
შტოები ყვეთოსად იხარებენ, როდესაც ფესვი
მათი მიწაში არის ჩაჳლუყულითო. მართალია?—

— ერთს მატლის გამხმარს კაცსა ყუცრად
დაეჭება მოურალი კაცი ჭ დაბზარბაცა.

— ყუბალით, ყოხრა გამხმარმა: თქუწნ
ვგონებ, საყუბვეშედ საკმაოდ ვისვამსით?

— მეც ვგონებ, რომ შენ მეტად ცოცა

ვიჭამიათ, უბასუხა მოვრადიძა!

— საყვარელიო სულიკო! მიპსწერა ნაწიანმა ცოდმა თავის ქმარს, რომელიც სხუაგან წასული ჰყვანდა: მე ვხდნები მწყხარებით შენს გამო! როდის იქნება დაბრუნდე შინა! დღე ზ ღამ შენზედა ვჰვიქრობ, ზ როდესაც შევხვდამ ღოყრისმანზედ ჩამოვიდებულის შენს ხლათისა, ვინაცრია ხოლომე ცრემლით: ნეტავი ამ ხლათის მაგეროდ თავისი პატრონი ევიდოს შეიქი ამ ღოყრისმანზედ.

— ერთს მოაყრავს უნდოდა წასვლა ერთს სოფელში; ხოლო რადგანც ხევსუკები იყო ზ გზა არ იცოდა, მან უშიშროებისათვის გაიმძღვარა შენახირე. — როდესაც ივინი მივიდნენ ვიწროში ბილიკთან, შენახირემ ყუხრა, ფროთილთათ იყავი, მოაყრავო! აქედგან ბევრი სახედარი გადაჩეხილა ხევშიათ.

— თუ შენ ოდესმე შეირთამ ქვრივსა, ეყბნებოდა მომაკვდავი მამა თავის შუოს, ისეთი მაინც ამოარჩიე, რომელსაც პირველი ქმარი ჰყოლოდეს ჩამოხრჩოპილი, მაშინ შენს ცოლს აღარ ექნება მიზეზი დაგადაროს მას ზ დაგაეყვდროს, რომ შენ იმაზე უარესი ხარ.

— ეგ რჩევა შე არას მიშვედის, უბასუხა შვლიძა: მაშინ ჩემი ცოლი შეტყუვს, რომ შენ თოვს ღირსიყ არა ხარო! —

— ერთხ დუნქს კაცს ჰყუნდა გონჯი ცოლი. ერთხელ ქმარმა ნახა, რომ ცოლი მისი ფარღებს უკეთებს ფანჯრებსა.

— რა საჭიროა ეგ ტყუტყულობა? უთხრა ქმარმა.

— შე არ შემოძლიან უფარღოდ ყოფნა, უბასუხა ცოლიძა: მეზობლემა ნახვენ ჩემს ტახი ვახდა ჩაცმასა.

— თუ რა ეგ მართალია, დარჩ'მუნებულა იყავ, რომ ისინი თავანთის ხარჯით გაბგეკეთებინებენ ფარღებსა, მიუვო საყვარელიძა ქმარმა,

— ერთი ოჭიყერი დაჭრეს ომში, ექიმმა გაშინჯა მისი ჩყლოყლი ჭ უთხრა. არ დაგიძალამ, რომ შიძიმეთ ხარ დაჭრილი, ტვინი ვიჩანს თავშიაო... ..

— მართლა! სინხარულით შეჰყვირა დაჭრილიძა: თუ დმერთი ვჩამს, მატარა ამოიღე ჭ ჩემს კომანდირს გაუგზავნე: იგი ყოველთოს მარჩ'მუნებდა, რომ უტვინო ხარო. —

გ. რჩეყლოტვი.

რედაქციისათვის.

დარწმუნებულნი ვართ, ქართულის ცნის მოყვანა
რგნი ქართველნი მიიღებენ სასიამოვნოდ რომ, ამ
დღეებში მივიღეთ ს. პეტროპოლის ახალი ასოე-
ბი, რომლითაცა დაბეჭდილია თუთვეს განცხადება.
ამასთანავე განუცხადებთ უგულოთადესსა შადლობასა
პირთა მათ, რომელთაცა მოგვცეს შექმნა ამ
ასოების დაბრუნება. გვცდებით თუთვეულად გან-
ვაცხადოთ თავის დროსე საყვლი ჭ ვგარი შემ-
წობის მომწყველთა პირთა.

— წარსულს წიგნში აღუთქვით შკითხველთა
დაგებებდა შემდგომს ნუმერში შეესწარის ჩინეუ-
ბული დრამა არომეო ჭ გულოივრა გადმოღებუ-
ლი უ. დიმიტრი ყიფიანისაგან. მკორეის მიწეზი-
საგამო შეგვსდა დაბრკოლება, ჭ ვერ მოვანერსეთ
ამ მთარეს წიგნში, ვარნა გვცდებით ახლოს ხანძირ
დაბეჭდას.

სსუა და სსუა ანბავი.

ვამოსარჩლება. . . . . თერომეტრი მებუკვეთიანა.
 სამსახურიდან დათოვნილი ხინოვნიკი. — ვასრჩევა ლამაშაშა
 ჭ ვონჟო ქალოა შორის. — სარეგებლობა ჭ სიახი ღვინისა. . . . .
 მოხუცებული ბებია ჭ შვლის შვლნი. — შრქელი ჭ სუქსუცა
 კაცი. — სიყვარული ცოლისა ჭ ქმრისა შორის. — მოურჩრავი
 ჭ შვექსი. — საქერივალის ქმრის შეროვა. — ღვინისა მე-
 ქონე ოქიციერი. — . . . . . ვრ. რჩეყოთოვისა. . .

ბელი მოსწერდება

1859 წელს.

ქ. ცვილისში, ქართულის ეურხლის «ცისკრის» რედაქციაში,
 კუბას, ვერესგლიძის საკლებში.

ფასი ერთის წლის გამოცემისა, ქ. ცვილისში ვაჟუ-
 ვსაზნელად, ექვსი მანეთი, ხოლო შინ მიწოდებით ანუ სსაიბ
 ადგილებში ვავსაზნით: შვიდი მანეთი თეთრი ფული.